

Ομιλίες που άλλαξαν τον κόσμο

Ρομπέρ Σουμάν, Γκαμάλ Άμπντελ Νάσερ, Μάρτιν Λούθερ Κινγκ

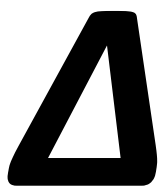
Γεώργιος Κουκάκης

Μέλος ΑΛΛΗΛΟΝ • [LinkedIn](#)

Αξιωματικός του Στρατού Ξηράς, Εκπαιδευτής στη Σχολή Πεζικού, Μέλος του [ΕΛΙΣΜΕ](#), Αναλυτής στο [ΚΕΔΙΣΑ](#), Κάτοχος ΜΔΕ στη «Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο» του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Υποψήφιος Εκπαιδευτής Ενηλίκων (Ε.Ο.Π.Ε.Π.)

Περίληψη:

Μπορεί μία ομιλία να αλλάξει τον κόσμο; Το παρόν άρθρο υποστηρίζει ότι μπορεί, παραθέτοντας ως αποδεικτικά στοιχεία τρία ιστορικά παραδείγματα ανθρώπων οι οποίοι μέσα από τις ομιλίες τους κατάφεραν να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη, να παρακινήσουν τον απλό λαό και να ενεργοποιήσουν τους κατάλληλους μηχανισμούς με αποτέλεσμα την υλοποίηση του οράματός τους για έναν καλύτερο κόσμο. Οι τρεις ομιλίες που θα εξετάσουμε είναι η **Διακήρυξη Σουμάν** (1950) για τη δημιουργία της ΕΚΑΧ, η ομιλία του Γκαμάλ Άμπντελ Νάσερ για την **εθνικοποίηση της διώρυγας του Σουέζ** (1956) και η **ομιλία «I have a dream»** του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ (1963) για την προάσπιση των δικαιωμάτων των αφροαμερικανών.

εν υπάρχουν ιδέες! Υπάρχουν μονάχα άνθρωποι που κουβαλούν τις ιδέες κι αυτές παίρνουν το μπόι του

ανθρώπου που τις κουβαλάει. Αυτή την παρακαταθήκη μας αφήνει ο πασίγνωστος κρητικός συγγραφέας **Νίκος Καζαντζάκης** (1883-1957) θέλοντας με αυτή του τη φράση να τονίσει το **αγωνιστικό πνεύμα** που πρέπει να διακατέχει όσους υποστηρίζουν μία ιδέα, ένα ιδανικό. Πολύ δε περισσότερο, κάθε τους πράξη οφείλει να αντανακλά την ιδέα που υποστηρίζουν, διαφορετικά η τελευταία «χάνει» ένα μέρος της αξίας της.

Η προαναφερθείσα φράση έχει εξάλλου επαληθευτεί ουκ ολίγες φορές από ιστορικά παραδείγματα ανθρώπων οι οποίοι πάλεψαν για τη διάδοση και την προάσπιση των ιδανικών στα οποία πίστευαν, ερχόμενοι σε σύγκρουση με το κατεστημένο, ορισμένες φορές μάλιστα με τίμημα την ίδια τους τη ζωή. Τις περισσότερες φορές μάλιστα, μοναδικό έπαθλο της προσπάθειάς τους

ήταν η εκτίμηση του λαού προς το πρόσωπό τους και η βαθιά ικανοποίηση των ίδιων ότι οι προσπάθειές τους δεν ήταν άκαρπες, αφήνοντας πίσω τους έναν κόσμο λίγο καλύτερο.

Ένα από τα κοινά χαρακτηριστικά πολλών ηγετών που άλλαξαν τον κόσμο ήταν οι ομιλίες που έδωσαν, καθώς μέσα από αυτές μπορούσαν να μεταλαμπαδεύσουν τις ιδέες τους προκειμένου να επιτευχθεί το όραμά τους. Οι ομιλίες τις οποίες θα εξετάσουμε -με χρονολογική σειρά- στο παρόν άρθρο, άλλες περισσότερο και άλλες λιγότερο γνωστές, αφορούν διάφορες πτυχές της διεθνούς πολιτικής και προέρχονται από άτομα που έζησαν σε **τρεις διαφορετικές ηπείρους** (Ευρώπη, Αφρική και Αμερική). Έμελλε δε να ασκήσουν σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση της σημερινής πραγματικότητας καθιστώντας ως δεδομένες, καταστάσεις για τις οποίες κατέβαλαν σκληρή προσπάθεια.

Η πρώτη ομιλία στην οποία θα αναφερθούμε είναι η **Διακήρυξη Σουμάν**, η οποία πραγματοποιήθηκε στις **9 Μαΐου 1950** από τον Γάλλο Υπουργό

Εξωτερικών **Ρομπέρ Σουμάν** (Robert Schuman), από τον οποίο πήρε και το όνομά της. Η εν λόγω ομιλία είχε ως στόχο την προώθηση του ομώνυμου Σχεδίου Σουμάν για τη δημιουργία μίας **Ευρωπαϊκής Κοινότητας**

Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) -πρόδρομος της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)- το οποίο είχε εκπονήσει σε συνεργασία με τον ομοεθνή του **Ζαν Μονέ** (Jean Monnet).

Ένθερμοι υποστηρικτές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, οι δύο άνδρες πίστευαν ότι η δημιουργία της ΕΚΑΧ -η οποία θα διαχειριζόταν την παραγωγή των πρώτων υλών της πολεμικής βιομηχανίας- θα συνέβαλε στη μείωση των πιθανοτήτων κήρυξης πολέμου μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας στο μέλλον. Το γεγονός αυτό είχε ζωτική σημασία για τις χώρες της Ευρώπης καθώς η κατάσταση που επικρατούσε τη συγκεκριμένη περίοδο στις περισσότερες από αυτές, μόλις λίγα χρόνια μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ήταν απογοητευτική.

Η Διακήρυξη Σουμάν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μία ομιλία **στρατηγικού χαρακτήρα**, καθώς παρείχε ένα ξεκάθαρο όραμα συνδέοντας τον τελικό **στόχο** (end), με τους **τρόπους** (ways) και τα **μέσα** (means) επίτευξής του. Τα κυριότερα σημεία της ήταν τα ακόλουθα: «*Η παγκόσμια ειρήνη δεν μπορεί να διατηρηθεί αν δεν αναληφθούν δημιουργικές προσπάθειες ανάλογες των κινδύνων που την απειλούν. [...] Η Ευρώπη δεν θα δημιουργηθεί δια μιας, ούτε σε ένα συνολικό οικοδόμημα: θα διαμορφωθεί μέσα από συγκεκριμένα επιτεύγματα που θα δημιουργήσουν πρώτα μια πραγματική αλληλεγγύη. [...] Η από κοινού διαχείριση της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα [...] θα αλλάξει*

το πεπρωμένο αυτών των περιοχών που επί μακρόν ασχολούνταν με την κατασκευή όπλων για πολέμους των οποίων υπήρξαν σχεδόν μονίμως τα θύματα».

Ο τρόπος με τον οποίο η εν λόγω Διακήρυξη άλλαξε τον κόσμο ήταν η δημιουργία της ΕΚΑΧ, η οποία εξελίχτηκε σταδιακά στη σημερινή ΕΕ. Η αξία δε της τελευταίας έγκειται στο γεγονός ότι - μεταξύ πολλών άλλων- παρέχει στα μέλη της μία πληθώρα πλεονεκτημάτων όπως η **ελεύθερη κυκλοφορία** αγαθών, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, η ύπαρξη **κοινής αγοράς**, η θέσπιση **Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας** (ΚΕΠΠΑ), η συνεργασία στον τομέα της **δικαιοσύνης** και των εσωτερικών υποθέσεων, η ενίσχυση της **δημοκρατίας** και η προστασία των **ανθρώπινων δικαιωμάτων**.

Η δεύτερη ομιλία στην οποία θα επικεντρωθούμε είναι η ομιλία για την **εθνικοποίηση της διώρυγας του Σουέζ** (Suez Canal), η οποία πραγματοποιήθηκε στην Αλεξάνδρεια στις **26 Ιουλίου 1956** από τον Αιγύπτιο Πρόεδρο **Γκαμάλ Άμπντελ Νάσερ** (Gamal Abdel Nasser) ενώπιον 100.000

περίπου ατόμων. Με την εν λόγω ομιλία ο Νάσερ κήρυξε την εθνικοποίηση της διώρυγας του Σουέζ - την πλήρη δηλαδή εκμετάλλευσή της από τις Αιγυπτιακές αρχές- καθώς μέχρι εκείνη τη στιγμή η διώρυγα παρέμενε υπό τον έλεγχο της Μεγάλης Βρετανίας και της Γαλλίας, με το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων να πηγαίνει στην πρώτη. Ο Νάσερ -πρώην Συνταγματάρχης του Αιγυπτιακού Στρατού και ηγετικό στέλεχος του Κινήματος των Ελεύθερων Αξιωματικών- είχε πάρει την εξουσία στα χέρια του το 1952 ανατρέποντας τον Βασιλιά Φαρούκ. Ένθερμος

υποστηρικτής της ανεξαρτητοποίησης της χώρας του από τη Μ. Βρετανία και θέλοντας να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης του Αιγυπτιακού λαού, είδε ως μοναδική λύση την εθνικοποίηση της διώρυγας, καθώς με τα έσοδα που θα συγκέντρωνε από αυτήν θα ήταν σε θέση να υλοποιήσει το μεταρρυθμιστικό έργο που είχε σχεδιάσει.

Οι ομιλίες του Νάσερ ήταν πασίγνωστες καθώς ο χαρισματικός αυτός ηγέτης είχε την ικανότητα να παρακινεί το πλήθος, να κάνει τον απλό λαό κοινωνό του οράματός του και να μεταδίδει τους στόχους του με απλό και κατανοητό τρόπο. Ο λόγος του είχε αμεσότητα, αρκετές φορές χρησιμοποιούσε μεταφορικά σχήματα, ενώ εκμεταλλευόταν κάθε άλλο στοιχείο που θα μπορούσε να αναδείξει το σκοπό του. Η εν λόγω ομιλία του π.χ. στην Αλεξάνδρεια πραγματοποιήθηκε στην πλατεία Ελευθερίας (Liberation Square), θέλοντας να δείξει ότι στόχος του ήταν η «απελευθέρωση» της Αιγύπτου από τη Μ. Βρετανία. Μερικά από τα κυριότερα σημεία της ομιλίας του είναι τα ακόλουθα:

«Αδέρφια, είναι αδύνατο να επαναληφθεί η ιστορία [...] Εξαφανίζουμε τα ίχνη του παρελθόντος. Χτίζουμε τη χώρα μας σε γερές και υγιείς βάσεις [...] Αυτό το κανάλι είναι ένα αιγυπτιακό κανάλι. Είναι Αιγυπτιακή Ανώνυμη Εταιρεία. Η Βρετανία έχει αρπάξει βίαια τα δικαιώματά μας, το 44% των μετοχών της [...] Θα δημιουργήσουμε βιομηχανία στην Αίγυπτο και θα ανταγωνιστούμε μαζί τους. [...] αυτή πολίτες, είναι η μάχη που δίνουμε τώρα. Είναι μια μάχη ενάντια στον ιμπεριαλισμό και στις μεθόδους και τις τακτικές του [...] Ο αραβικός εθνικισμός προοδεύει, ο αραβικός εθνικισμός θριαμβεύει. Ξέρει το δρόμο του και ξέρει τη δύναμή του. Ο αραβικός εθνικισμός ξέρει ποιοι είναι οι εχθροί του και ποιοι οι φίλοι του [...]».

Η εν λόγω ομιλία οδήγησε στην **Κρίση του Σουέζ**, στην οποία ενεπλάκησαν οι Ένοπλες Δυνάμεις της

Μ. Βρετανίας, του Ισραήλ και της Γαλλίας εναντίον των αντίστοιχων Αιγυπτιακών. Έληξε δε στις 7 Νοεμβρίου 1956, με την έκδοση του ψηφίσματος 1000 του ΟΗΕ και την αποστολή της πρώτης ειρηνευτικής δύναμης με την ονομασία **United Nations Emergency Forces (UNEF)** στις 21 Νοεμβρίου, με τις Ισραηλινές δυνάμεις να αποσύρονται στις 8 Μαρτίου 1957 και την UNEF το 1967.

Η εθνικοποίηση της διώρυγας του Σουέζ και η επακόλουθη ομώνυμη Κρίση συνέβαλε στην αλλαγή του status quo όχι μόνο στην Αίγυπτο αλλά και την Αφρική γενικότερα, καθώς κατέδειξε ότι τα κυρίαρχα αποικιακά κράτη της εποχής δεν ήταν παντοδύναμα, οδηγώντας στη σταδιακή από-αποικιοποίηση των Αφρικανικών κρατών. Επιπλέον οδήγησε στην ενεργοποίηση του ΟΗΕ μέσω της πρώτης αποστολής ειρηνευτικών δυνάμεων, πρακτική που ακολουθείται μέχρι και σήμερα.

Η τρίτη και τελευταία ομιλία στην οποία θα αναφερθούμε είναι η πασίγνωστη ομιλία **«Έχω ένα όνειρο»** (I have a dream), η οποία έγινε στην Ουάσιγκτον στις **28 Αυγούστου 1963** από τον Αμερικανό πάστορα

Μάρτιν Λούθερ Κινγκ

(Martin Luther King Jr.). Η εν λόγω ομιλία είχε ως στόχο την ευαισθητοποίηση της αμερικανικής κοινής γνώμης σχετικά με τα δικαιώματα των αφροαμερικανών και πραγματοποιήθηκε ενώπιον 250.000 περίπου ατόμων στο Μνημείο του Αβραάμ Λίνκολν, στο πλαίσιο της πορείας για τις δουλειές και την ελευθερία (March on Washington for Jobs and Freedom).

Ένθερμος πολέμιος του ρατσισμού που κυριαρχούσε την εποχή εκείνη στις Νότιες Πολιτείες των ΗΠΑ -στις οποίες ένα μεγάλο μέρος

των αφροαμερικανών ζούσε υπό απάνθρωπες συνθήκες- ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ είχε δώσει πολυάριθμες ομιλίες αγωνιζόμενος για τη θέσπιση ίσων δικαιωμάτων μεταξύ λευκών και «νέγρων». Την περίοδο εκείνη μάλιστα είχε αρχίσει να διαμορφώνεται η άποψη ότι η κατάσταση έπρεπε να αλλάξει, καθώς στις ΗΠΑ δραστηριοποιούνταν το **Κίνημα Πολιτικών Δικαιωμάτων** (Civil Rights Movement), ενώ τον Ιούνιο του ίδιου έτους είχε κατατεθεί σχετική νομοθετική ρύθμιση από τον Πρόεδρο Κένεντι.

Η εν λόγω ομιλία, η οποία σημειωτέον θεωρείται ως μία από τις κορυφαίες ομιλίες όλων των εποχών, άρχιζε με μία αναφορά στη **Διακήρυξη της Χειραφέτησης** (Emancipation Proclamation) του Αβραάμ Λίνκολν του 1862, στου οποίου το μνημείο πραγματοποιήθηκε η ομιλία, ενώ περιείχε αρκετά στοιχεία από πατριωτικούς και φυλετικούς ύμνους καθώς και τη Βίβλο. Πρέπει επίσης να τονίσουμε ότι η διάσημη φράση «**Έχω ένα όνειρο**» που ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ επαναλαμβάνει προς το τέλος της ομιλίας του, αποτελεί αυτοσχεδιασμό βασισμένο σε προηγούμενες ομιλίες του, με κυριότερα σημεία τα ακόλουθα:

«**Έχω ένα όνειρο** ότι μια μέρα αυτό το έθνος θα ξεσηκωθεί και θα ζήσει το αληθινό νόημα της πίστης του [...] **Έχω ένα όνειρο** ότι μια μέρα στους κόκκινους λόφους της Τζώρτζια, οι γιοι πρώην σκλάβων και οι γιοι πρώην ιδιοκτητών σκλάβων θα μπορέσουν να καθίσουν μαζί στο τραπέζι της αδελφοσύνης [...] **Έχω ένα όνειρο** ότι μια μέρα ακόμη και η πολιτεία του Μισισιπή, [...] θα μεταμορφωθεί σε μια όαση ελευθερίας και δικαιοσύνης [...] **Έχω ένα όνειρο** ότι τα τέσσερα μικρά μου παιδιά θα ζήσουν μια μέρα σε ένα έθνος όπου δεν θα κρίνονται από το χρώμα του δέρματός τους αλλά από το περιεχόμενο του χαρακτήρα τους [...] **Έχω ένα όνειρο σήμερα!** [...]».

Η ομιλία του ολοκληρώθηκε με αναφορές σε ύμνους, προτρέποντας τις «καμπάνες της ελευθερίας» να ηχήσουν σε όλες τις περιοχές των

ΗΠΑ ώστε να μπορέσουν όλοι οι αφροαμερικανοί να τραγουδήσουν: «**Ελεύθεροι επιτέλους! Ελεύθεροι επιτέλους! Δόξα τω Θεώ τον Παντοδύναμο, είμαστε ελεύθεροι επιτέλους!**».

Με τον τρόπο αυτό, ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ επικαλούμενος το συναίσθημα των αφροαμερικανών, κατάφερε να αγγίξει τις καρδιές τους, δημιουργώντας παράλληλα ένα κοινό «σημείο αναφοράς». Αξίζει δε να σημειώσουμε ότι το επόμενο έτος (1964) βραβεύτηκε με το **Νόμπελ Ειρήνης**, ενώ ο αγώνας του τερματίστηκε απότομα 5 χρόνια αργότερα (1968) με τη δολοφονία του.

Ο τρόπος με τον οποίο η ομιλία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ άλλαξε τον κόσμο, ήταν η εμπέδωση της αντίληψης ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν ίσα δικαιώματα, οδηγώντας ένα χρόνο αργότερα στην ψήφιση του **Νόμου για τα Πολιτικά Δικαιώματα** (Civil Rights Act). Οι διατάξεις του εν λόγω Νόμου προέβλεπαν την απαγόρευση των φυλετικών, θρησκευτικών, σεξουαλικών και εθνικών διακρίσεων, θεσπίζοντας παράλληλα ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, την εργασία και τη συμμετοχή στα κοινά.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Επίσημος ιστότοπος της ΕΕ, [Ρομπέρ Σουμάν: ο αρχιτέκτονας του ευρωπαϊκού οικοδομήματος](#)

Επίσημος ιστότοπος της ΕΕ, [Ζαν Μονέ: η ενοποιητική δύναμη πίσω από τη γέννηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#)

Φλιτούρης Λάμπρος, [Η κρίση του Σουέζ \(1956\) και οι επιπτώσεις της στις ελληνογαλλικές σχέσεις](#), Μνήμων, Αθήνα, 2004

Britannica, The Editors of Encyclopaedia, ["Suez Crisis". Encyclopedia Britannica](#), 19 Jul. 2022

Lewis David L. & Carson Clayborne, ["Martin Luther King, Jr.". Encyclopedia Britannica](#), 31 March 2022

Read Martin Luther King Jr.'s 'I Have a Dream' speech in its entirety, [npr](#), 14 January 2022

Tikkanen Amy, ["I Have a Dream". Encyclopedia Britannica](#), 21 August 2021

Εικόνες: <https://time.com/>